

DOI: <https://www.doi.org/10.36719/2663-4619/78/12-16>

Aygün Xanoğlan qızı İsayeva
Bakı Slavyan Universiteti
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru
aygun.isayeva@hotmail.com

MÜASİR İNGİLİS DİLİNDƏ MODALLIQ KATEQORİYASININ ASPEKTLƏRİ

Xülasə

Məqalə ingilis dilində modallıq kateqoriyasının kiçik təsvirindən bəhs edir. Modallıq, ifadə ilə reallıq arasında müxtəlif əlaqələri ifadə edən qrammatik və semantik kateqoriyadır. Modallıq təbii dilin əsas kateqoriyalarına aid olan linqvistik anlayışdır. Müxtəlif qrammatik və leksik vasitələr, əhval-ruhiyyənin xüsusi formaları modallığı ifadə edə bilir. Modal fellər müxtəlif mənaları və ya hərəkətləri ifadə etmək üçün istifadə olunur, məsələn, xahiş, öhdəlik, sifariş, icazə və s. Modal fellərin istifadəsində müxtəlif ifadələrin məna çaralarının izahı böyük problemdir. İngilis dilində imkan modallığı leksik vasitələrlə ifadə olunur, lakin qrammatik vasitələr qədər geniş deyil.

Modallıq kateqoriyasına ənənəvi olaraq bu kateqoriyanın özəyini təşkil edən və danışanın reallığa münasibətini ifadə edən obyektiv modallıq və danışanın ifadəyə münasibətini və inam dərəcəsini ifadə edən, ehtimalını müəyyən edən subyektiv modallıq daxildir. Modallıq dilin istifadə xüsusiyyətlərini təsvir edir, danışanla onun nitqi arasında əlaqə funksiyası daşıyan kateqoriyalara aiddir.

Beləliklə, modallıq danışanın dediyi sözə və onun obyektiv reallığa münasibətinin qiymətləndirməsini ifadə edən qrammatik-semantik kateqoriyadır.

Açar sözlər: *modallıq, leksik vasitələr, imkan, modal sözlər, reallıq, imkan çaraları*

Aygun Khanoglan Isayeva

Aspects of the modality category in modern English

Abstract

The article deals with a small description of the category of modality in English. Modality is a grammatical and semantic category that expresses the various connections between expression and reality. Modality is a linguistic universal that belongs to the main categories of natural language. Various grammatical and lexical means and special forms of moods can express modality. Modal verbs are used to denote different meanings or actions, such as request, obligation, order, permission, etc. With all the different shades of meaning, the use of modal verbs is a huge problem. In English, the modality of possibility is expressed by lexical means, but not as widely as by grammatical ones.

The category of modality includes an objective modality that traditionally forms the core of this category and expresses the attitude of the delivered to reality, and a subjective modality that expresses the speaker's attitude to the message and the degree of confidence in the message, determines the probability of the validity of an opinion that reflects facts or a particular opinion. Modality describes the features of the use of language, not some features, qualities, or characteristics of the world, and refers to categories that have a connection function between the speaker and his speech.

Thus, modality is a grammatical-semantic category that expresses the speaker's attitude to what he says the assessment of the speaker's attitude to objective reality.

Key words : *modality, lexical means, possibility, modal words, reality, shades of possibility*

Giriş

Modallıq deyimlə gerçəklik arasındakı müxtəlif əlaqələri ifadə edən qrammatik və semantik kateqoriyadır. Modallıq, dilin əsas kateqoriyalarına aid olan linqvistik bir anlayışdır. İngilis dilində modallıq kateqoriyası elmi-nəzəri cəhətdən kifayət qədər öyrənilmişdir. Bu mövzuda həm fəlsəfi-məntiqi, həm də linqvistik mövqedən yazılmış əsərlər xeyli çoxdur. Bu vəziyyət ingilis dilinin beynəlxalq ünsiyyətdəki rolu ilə birbaşa bağlıdır.

Modallıq məntiq, semiotika və psixologiyanın nailiyyətlərinə əsaslanan bir çox dilçilərin tədqiqat obyektidir. Modal fellər müxtəlif mənaları və ya hərəkətləri ifadə etmək üçün istifadə olunur, məsələn,

xahiş, öhdəlik, əmr, icazə və s. Müxtəlif məna çalarları ilə modal fellərin istifadəsi ingilis dilində təhsil alan üçün böyük bir problemdir. Tələbələr modal feldən səhv istifadə edərlərsə, bu, onların ifadə məqsədini və ya tonunu dəyişəcək və onları kobud və ya etibarsız göstərəcək. Yadda saxlamaq lazımdır ki, modal fellərin bir çox istifadəsi də nitq mədəniyyətindən asılıdır. Modal fellərdən istifadə ingilis dilinin qrammatikasında ən problemlə sahələrdən biridir. Modal fellərin bir çox mənası və onlardan istifadə etməyin bir çox yolu var.

Linqvistik ədəbiyyatda modallıq anlayışının müəyyənləşdirilməsi məsələsi mürəkkəb və mübahisəlidir. Birincisi, bu anlayışın kateqoriyalı mənsubiyyətinə dair müxtəlif fikirlər mövcuddur. İkincisi, modallıq anlayışının mürəkkəbliyi onun çoxsaylı cəhətləri ilə izah olunur.

Müasir ingilis dilində modallığı ifadə edən qrammatik və leksik vasitələr mövcuddur. Qrammatik vasitələr modal fellər və feli sifət formalarıdır. Modal fellər müəyyənliklə həmsöhbət olan fərziyyədən tutmuş, danışanın əmin olmadığı fərziyyəyə qədər müxtəlif modallıq çalarlarını çatdırır.

Leksik vasitələr də modal sözlərdir. Bəzi dilçilər modal sözləri müstəqil nitq hissəsi kimi hesab edirlər. Onların sintaktik funksiyası cümlənin baş üzvünün funksiyasıdır.

“Modallıq feli sifət formalarında da ifadə oluna bilər, ancaq bu kateqoriyalar kimi müəyyən edilməməlidir. Feli sifət – feli morfoloji kateqoriyası, modallığı ifadə edən vasitələrdən biridir, modallıq isə feli sifətdən daha genişdir” (Arnold, 1966: 89).

Son 30 il ərzində modallıq və feli sifətin qrammatik kateqoriyalar kimi qəbul edildiyi bir çox əsərlər meydana çıxmışdır. Onların arasında Lyons, Coates, Palmer, Horn, Traugott, Sweetser, Warner, Bybee və s. əsərlərini görə bilərik.

Müasir ingilis dilində feli sifət kateqoriyası müxtəlif müzakirələrə və şərhələrə səbəb olmuşdur. Bu fikir ayrılıqlarına səbəbi olan amillər aşağıdakılardır:

- 1) feli sifət kateqoriyasının dəqiq tərifini yoxdur;
- 2) feli sifəti vurğulayarkən müxtəlif meyarlardan istifadə olunur (formal, semantik, funksional);
- 3) ənənəvi dillərin qrammatikasında latın, yunan və köhnə ingilis dilinin qrammatikasında oxşar feli sifət sistemlərindən istifadə olunur;
- 4) modal mənaları ifadə edən fel formalarının omonimliyi və çoxmənalılığı haqqında müxtəlif fikirlər mövcuddur.

Feli sifətin şifahi kateqoriyası qrammatikada modal mənaları qrammatik şəkildə ifadə edən müntəzəm təkrarlanan fel formalarının əhəmiyyətli qarşıdurması kimi nəzərdən keçirilir.

Dilçilikdə modallıq kateqoriyasında iki əsas yanaşma mövcuddur - geniş və dar modallıqdır. Modallıq geniş mənada danışanın hadisələrə münasibətini ifadə edən cümlə kateqoriyası kimi şərh olunur. Modallığa belə yanaşma rusşünaslıq üçün xarakterikdir və onu V.V.Vinoqradovun və onun tərəfdarlarının əsərlərində görmək olar. Duyğuları ifadə etmək və təsvir etmək olar, lakin modallığı təsviri şəkildə çatdırmaq mümkün deyil. (Vinoqradov, 1950: 38)

Modallıq çoxşaxəli hadisədir və ona görə də dilçilik də bu hadisənin mahiyyəti haqqında müxtəlif fikirlər söylənir. Bildiyiniz kimi, modallığı iki növə bölmək artıq ənənəvi hal almışdır: obyektiv və subyektiv. Birincisi deyim qrammatik cəhətdən rəsmiləşdirilmiş ekstralingvistik reallığa münasibəti, ikincisi danışanın (yazıcının) məruzə etdiyinə münasibətinin ifadəsi kimi başa düşülür. Tədqiqatçılar qeyd edirlər ki, obyektiv modallıq istənilən ifadə üçün məcburidir, subyektiv isə istəyə bağlıdır.

Modallıq qrammatik və leksik vasitələrlə (modal söz və hissəciklər, intonasiya) ifadə olunur. Bildiyiniz kimi, modallığın bölünməsinin müxtəlif prinsipləri var, lakin ənənəvi modallıq üç növə bölünür: obyektiv, subyektiv və törəmə modallıq. Obyektiv modallıq reallığa bildirilən münasibətin ifadəsidir. Obyektiv modallığı ifadə edən qrammatik vasitələr - zaman kateqoriyası, müxtəlif intonasiya növləridir.

Bundan əlavə, dilçilər subyektiv modallığı fərqləndirirlər: mesajla danışan şəxsin münasibətinin ifadəsi (etimad və ya qeyri-müəyyənlik, razılıq və ya fikir ayrılığı, ifadəli qiymətləndirmə). Subyektiv modallığı ifadə edən dil vasitələri bunlardır - söz sırası, intonasiya, leksik təkrarlar, modal söz və hissəciklər, giriş söz və ifadələr, giriş cümlələridir.

Obyektiv modallıq istənilən ifadənin məcburi əlamətidir və predikativ vahid (cümlə) təşkil edir. Obyektiv modallıq ifadənin reallığa münasibətini reallıq/qeyri-reallıq baxımından ifadə edir. Obyektiv-modal mənalar cümlənin qrammatik paradigmasında aşkar olunaraq predikat şəklində “yerləşdiyindən” bəzi alimlər obyektiv modallığı ilkin modallıq adlandırırlar. Obyektiv modallıq reallıq baxımından

bildirilənin reallıqla əlaqəsini ifadə edir, zaman kateqoriyası ilə əlaqələndirilir və müvəqqəti müəyyənlik - qeyri-müəyyənlik əsasında fərqləndirilir. Zamanın və anında baş verən hadisənin mənasına - irrealıq birləşir; bu mənalardan kompleksinə obyektiv-modal mənalardan deyildir. Obyektiv modalıq zaman kateqoriyası ilə bağlıdır və müvəqqəti müəyyənlik - qeyri-müəyyənlik əsasında fərqləndirilir.

Subyektiv modalıq, bəzən ikinci modalıq da adlanır. Onun semantik əhatə dairəsi obyektiv modalığın semantik dairəsindən xeyli genişdir. Qeyd etmək lazımdır ki, subyektiv modalıq kateqoriyası dilin antroposentrik xüsusiyyətini ehtiva edir ki, bu da konseptual başlanğıcın real və qeyri real informasiya fonunda ziddiyyətlə özünü göstərir.

Zolotova G. A. obyektiv və subyektiv modalıqları fərqləndirməklə yanaşı, qeyd edir ki, cümlənin modalığı ifadənin məzmununun etibarlılığı, reallığı, reallığa uyğunluğu və ya qeyri-uyğunluğu baxımından subyektiv-obyektiv münasibətidir, eləcə də cümlənin modal xüsusiyyətlərinə görə əhəmiyyət kəsb etməyən leksik modalıq hərəkət və onun subyektiv arasındakı əlaqədir. (Zolotova, 2004: 544)

Bir çox alimlər obyektiv və subyektiv modalıqları da fərqləndirirlər. "Obyektiv modalıq reallıqda obyektiv şəkildə mövcud olan münasibətləri - obyektiv səbəblərə görə zərurət və ya imkan münasibətlərini əks etdirən modalıqdır. Subyektiv modalıq yalnız hansısa hərəkətin və ya vəziyyətin zəruriliyi, mümkünlüyü və ya ehtimalı haqqında danışanın fikrini əks etdirir". (Bazalina, 2001: 38)

Modalıq kateqoriyası problemi ilə bağlı müxtəlif müəlliflərin fikirlərini yekunlaşdıraraq və müxtəlif modalıq növləri üçün ifadə vasitələrinin paylanması təhlil edərək, iki növ modalığı daha da alt qruplara bölməklə ayırırıq:

- obyektiv və ya subyektiv modalıq;
- həqiqi və ya qeyri-həqiqi (yalan) modalıq;
- real və ya qeyri-real modalıq;
- arzuolunan və ya arzuolunmaz modalıq;
- ehtimal olunan və ehtimal olunmaz modalıq;
- zəruri və ya qeyri-zəruri modalıq;
- vacib və ya qeyri-vacib modalıq;
- zaman modalığı.

Göstərilənlərdən əlavə, subyektiv modalığın daha bir neçə yarım qruplarını göstərmək olar:

- əminlik və ya inamsızlıq bildirənlər;
- müəyyənlik və ya qeyri-müəyyənlik bildirənlər;
- ekspressivlik, gücləndirmə və ya zəiflətmə mənası bildirənlər.

Subyektiv modalığın müxtəlif sistemli dillərdə ifadə vasitələri dəzəngindir. Belə ki, subyektiv modalıq intonasiya ilə, söz sırası ilə, sintaktik təkrarlarla, intensivlik və sürət bildirən xüsusi konstruksiyalarla, ədat, modal sözlər, ara sözlər və ara cümlələrlə ifadə oluna bilər. Lakin, subyektiv modalıq münasibətlərini doğuran əsas vasitə modal sözlər hesab olunur" (Cahangirov, 2005: 281).

Modalığın birinci yarım növlərinin qrammatik spesifikliyi ondadır ki, o, bütün cümlənin modal xarakteristikasını vermir, yalnız cümlə daxilindəki münasibətləri verir və hərəkəti hələ tamamlanmamış kimi ifadə edir, ehtimal istisna edilmir.

Modalığın ikinci alt növünün spesifikliyi ondan ibarətdir ki, natiqin roluna böyük əhəmiyyət verilir, çünki burada danışanın etimad, şübhə və ya qeyri-müəyyənlik dərəcəsi reallığa dair bütün ifadənin məzmununa münasibətdə ifadə olunur.

Modalıq, V.V Vinqradovun konsepsiyasında cümlənin məzmununun qrammatik ifadəyə malik gerçəkliyə münasibəti kimi başa düşülür; semantik mahiyyətinə görə modalıq kateqoriyası ilə əlaqəli olan və ya ola biləcək halların, təcrübələrin, münasibətlərin, iradi istəklərin, keyfiyyət qiymətləndirmələrinin xarakterik xüsusiyyəti kimi..." (Vinqradov, 1950: 66).

G.V. Kolşanskiyin fikrinə görə, reallıq, imkan, zərurət mənalərini modal hesab etmək lazımdır, çünki "öz təbiətinə görə cümlənin modal məzmunu reallığın əksi kimi, düşüncənin mövcudluğunun "modusu" (ədat) tərəfindən götürülən bir fikir, real hadisədir (imkan, reallıq, zərurət)". Bu konsepsiyanın müəllifi qeyd edir ki, Hind-Avropa dillərində (o cümlədən rus dilində) modal məzmun qrammatik (morfoloji), leksik (modal sözlər, modal fellər) və intonasiya vasitələri ilə ifadə olunur (Kolşanskiy, 1961: 97).

Qeyd etmək lazımdır ki, modalıq istər qrammatik, istər leksik, istərsə də intonasiya səviyyəsində, ya da bütövlükdə ifadənin bölmələrində həyata keçirilir və müxtəlif icra yollarına malikdir. Modalıq müxtəlif qrammatik və leksik vasitələrlə ifadə olunur: feli sifətin xüsusi formaları ilə, modal fellərlə

(məsələn, *can, must*); digər modal sözlərlə (məsələn, *perhaps, likely*) və intonasiya vasitəsi ilə. Bir çox dillərdə qrammatik olaraq modallığın mənalarnı müxtəlif yollarla ifadə edirlər.

İngilis dilində modallığı ifadə edən leksik vasitələrə aşağıdakılar daxildir:

Certainly, indeed, perhaps, happily — unhappily
of course, evidently, maybe, luckily — unluckily
no doubt, naturally, probably, fortunately — unfortunately
surely, obviously, possibly
assuredly, actually - undoubtedly

Modal sözlər mənalarnı görə reallıq faktlarına ifadə etdikləri subyektiv münasibətdən asılı olaraq aşağıdakılara bölünə bilər:

1) təsdiq ifadə edən sözlər;

2) fərziyyə ifadə edən sözlər;

3) ifadənin məzmununun arzuolunan və ya arzuolunmazlığı baxımından subyektiv qiymətləndirilməsini ifadə edən sözlər.

Hər bir qrup daxilində modallığı ifadə edən leksik vasitələr mənaca bir-birinə yaxın olsa da, eyni zamanda, onların hər biri öz çalarlarını ifadə edir və ya eyni semantik qrupun digər leksik vasitələrindən nitqdə işlənməsinə görə fərqlənir. İngilis dilindəki leksik vasitələrin əksəriyyəti zərflərdən yaranır və *-ly* şəkilçisi olan hərəkət tərzii zərfləri ilə üst-üstə düşür, buna görə də modal sözlər çox vaxt zərflərə və hissəciklərə işlədilir, ona görə də birinci ilə sonuncu arasında fərq bəzən çətin olur, məsələn: (Our success is really small. — I listened: indeed it was a voice.)

Məlumdur ki, ingilis dilində modallığı ifadə edən leksik vasitələr inam, şübhə, fərziyyə, cümlədə deyilənlərə müsbət və ya mənfi qiymət verilməsi, müəllifin öz ifadəsinə münasibətini bildirir. Modal sözlər sadə (*sure, perhaps*), törəmə (*surely, naturally, really*) və mürəkkəb (*maybe, to besure*) ola bilər. Ən çox istifadə olunan leksik vasitələr bunlardır:

1) məlumatın etibarlılığına dair şübhə və fərziyyə, qeyri-müəyyənlik ifadə edən modal sözlər: *maybe, perhaps, possibly, probably* bu modal sözlər sinonim kimi çıxış edərək sinonim qruplar əmələ gətirir. Məsələn, *maybe, perhaps* sözləri qeyri-müəyyənlik (şübhə) anlayışını ifadə edir, lakin çox vaxt ümid, ehtimal çalarlarını ifadə edə bilər, məsələn:

It's all right. — Murry smiled. — Maybe up there i'll find what i am looking for.

Perhaps he will be here at nine o'clock tomorrow.

Bəzi müəlliflər fərziyyə kateqoriyası əvəzinə imkan kateqoriyasını təqdim edirlər. İki dildə eyni olan və nitqdə istifadə olunduqda imkan çalarlarını ötürməyə qadir olan leksik vasitələrlə ifadə olunur. Bunlara *maybe, perhaps, certainly, probably* aiddir.

2) təz hərəkət və ya bəyənməmə ifadə edən modal sözlər: *fortunately, unfortunately, luckily, unluckily, happily, unhappily*, məsələn: *Unfortunately, the weather was bad*

3) intensivləşməni bildirən modal sözlər: *really*, məsələn: *I really don't know what's to be done;*

Öz növbəsində, M. V. Zaynullin qeyri-reallığı əks etdirən modallığı aşağıdakı alt qruplara bölür:

1. əhəmiyyət və zərurət bildirən modallıq (Debitival);

2. mümkün və qeyri-mümkünlük bildirən modallıq (Potensial);

3. fərziyələrin və şübhələrin modallığı (Hipotetik);

4. sifariş bildirən modallıq (İmperativ);

5. niyyəti ifadə edən modallıq (Intensional);

6. istəkləri ifadə edən modallıq (Optative) (Zaynullin, 1986: 123).

A.A. Xudyakov modallıq kateqoriyalarının aşağıdakı təsnifatını vermişdir: “obyektiv modallıq aleotik (apodiktik, assertorik) və deontikdir; subyektiv modallıq – epistemik və aksiolojidir. A.A. Xudyakova görə, obyektin əlaməti və keyfiyyəti insana xas ola da bilər, olmaya da bilər. Məsələn, cümlələrdə: *Alex is a talented pupil; The weather is good; The bus go away* subyektə və obyektə malik olduqları keyfiyyət və xüsusiyyətlərlə işarələnir. Bu cür mühakimələrin modallığına assertorik modallıq deyilir (Xudyakov, 2010: 256).

Apodiktik (yunanca məntiqi dəyər, təkzibedilməz) və iddialı (latınca təsdiq) obyektiv reallığı əks etdirdikdə və subyektiv amillərdən asılı olduqda birləşdirilə bilər. Apodiktik və təsdiqedicilə modallıq obyektiv modallığın alt növləridir.

Obyektiv modallığın başqa bir növü deontik adlanır. Deontik modallıq (yunan sözü deontologiyadan götürülmüş, vəzifə haqqında elm deməkdir) - cəmiyyətin, sosial qrupların müəyyən etdiyi normalardan ibarətdir. Belə normalar iki növ ola bilər: hüquqi və etik. Onlar xronoloji olaraq birinci (hüquqi) və ikinci (etik) olandan sonra yaranır, yəni dövlət yarandıqdan sonra hüquq normaları müəyyən edilir. Deontik modallığa misal olaraq aşağıdakı cümlələri göstərmək olar: *Man must be honest. - Hər kəs dürüst olmalıdır. Children ought to respect their parents. - Uşaqlar valideynlərinə hörmət etməlidirlər.*

Bu iki növ obyektiv modallığın təhlili göstərir ki, "təbiət qanunlarına və obyektiv reallığa əsaslanan aletik modallıq insanlar və cəmiyyət tərəfindən işlənilib hazırlanmış və müşahidə edilən normalardan ibarət olan deontik modallıqdan əsaslı şəkildə fərqlənir. Deontik modallıqda norma və qanunlar insanlar və cəmiyyət tərəfindən yaradılır və tənzimlənir, aletik modallıqda isə yalnız obyektiv reallıq dərk edilir"(Kırlova, 2004: 442).

İkinci növ modallıq subyektiv modallıqdır. Subyektiv modallıq danışanın ifadə olunan fikrə və ya ifadəyə münasibətini bildirir. Subyektiv modallığın epistemik və aksioloji alt tipləri vardır. Epistemik modallıq vəziyyətində (yunan sözü, qavrayış elmi mənasını verir) danışan nitq haqqında fikirlərini bildirir. Bu vəziyyətdə, məsələn, aşağıdakı ifadələr istifadə olunur: *I know that..., I believe that..., I am sure that..., və s.*

Nəticə

Beləliklə, müasir ingilis dilində modallıq qrammatik, leksik və intonasiya səviyyələrində müxtəlif ifadə vasitələrinə malikdir. Modal fellər (can, may, must və s.), modal sözlər (perhaps, surely, certainly), fonetik vasitələrlə (intonasiya və vurğu) ifadə edilə bilər.

Yuxarıda deyilənləri ümumiləşdirərək belə nəticəyə gəlmək olar ki, modallıq çoxşaxəliliyinə, linqvistik ifadənin spesifikliyinə və funksional xüsusiyyətlərinə görə hələ də tam izahını almamışdır.

Ədəbiyyat

1. Arnold, İ. V. (1966), Semantiçeskaya struktura slova v sovremennom anqliyskom yazike I metodike yeye isledovaniya, Leningrad: Prosvesheniye, — 192 s.
2. Vinqradov, V.V. (1950) O kateqorii modalnosti I modalnix slovax v russkom yazike, V kn.: Trudi instituta rsskoqo yazika, t. 2., Moskva: İzd-vo ANSSSR, c.38-79
3. Axmanova, O.S. (1966) Linqviçeskiy slovar, Moskva: Sovetskaya ensikloediya, 608 s.
4. Zolotova, Q. A. (2004) Kommunikativnaya qrammatika russkoqo yazika, Moskva: Nauka, 544 s.
5. Bazalina, E. N. (2001) Semantiko-sintaksiçeskiye sredstva vırajeniya modalnosti v xudojestvennom tekste (sopostavitelnyy analiz nemetskoqo i russkoqo yazıkov), Avtoref. Diss. Kand. Filolk. Nauk. Krasnodar: 38 s.
6. Cahangirov, F.F. (2005) İngilis və Azərbaycan dillərində modallığın struktur-semantik tədqiqi, Bakı: Elm, 281 s.
7. Kolşanskiy, Q. V. (1961) K voprosu o soderjaniı yazıkovoy kateqorii modalnosti // Voprosi Yazıkaznaniya, Moskva: № 1.6 s. 94-98
8. Zaynullin, M. V. (1986) Modalnost kak funksionalno-semantiçeskaya kateqoriya, Saratov: İzd-vo Sarat. Un-ta, 123 s.
9. Xudyakov, A.A. (2010) Teoretiçeskaya qrammatika anqliyskoqo, Moskva: Liya, 256 s.
10. Kırlova, İ. P. Qordon E.M. (2004) Qrammatika sovremennoqo anqliyskoqo. (A Grammar of Present-day English), Moskva: Knijniy dom Universitet, 442 s.
11. Yefimova, N.V. (1954) Modalniye slova v sovremennom anqliyskom. Kand. Dissertasiya, Moskva: 259 S.
12. Uşakov, D.N. (2007) Tolkoviy slovar, Moskva: AST, 912 s.
13. <https://englex.ru/modal-verbs-in-english/>
14. <https://study-english.info/modal.php>
15. <https://danefae.org/pprs/vvv0/biblio.htm>